

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2016 ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2016–2017

Ansvarig utredare

Annelie Almérus

Telefon: 010-497 67 05

Analysavdelningen

Eftertryck tillåtet med angivande av källa

Arbetsförmedlingen 2016-06-08

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Fortsatt jobbtillväxt i länet	4
Arbetslösheten kan inte minska	4
Utmaningar på länets arbetsmarknad	4
Konjunkturläget i Östergötlands län	6
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet	9
Näringsgrenar	13
Jord- och skogsbruk.....	13
Industri	14
Byggverksamhet	17
Privata tjänster	18
Offentliga tjänster.....	23
Matchningsläget på arbetsmarknaden	25
Befolkning och arbetskraft	27
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen	29
Arbetslöshetens utveckling	29
Arbetslöshetens sammansättning	29
Ungdomsarbetslöshet	31
Utmaningar på länets arbetsmarknad	36
Bilagor	38
Bilaga 1. Metod och urval	38
Bilaga 2. Definitioner	40
Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning	41

Sammanfattning

Utvecklingen i Östergötland påverkas av den globala ekonomins utveckling. De senaste åren har svängningarna varit snabba och oron i vår omvärld påverkar förstås arbetsgivarnas framtidsutsikter. Den globala ekonomin drivs framåt främst av USA. Arbetsförmedlingens konjunkturindikator för länet fortsätter att visa på stor optimism inför framtiden. Arbetsgivarna i Östergötland är bland de mest optimistiska i hela landet.

Fortsatt jobbtillväxt i länet

Östergötland har haft bra jobbtillväxt de senaste åren och antalet sysselsatta bedöms fortsätta att öka under 2016 och 2017. Östergötland är ett av de län som växer starkast under 2016-2017 med 4 800 fler sysselsatta under perioden. Det motsvarar 2,5 procent vilket är under riksgenomsnittet på 3,1 procent. Östergötland är med det fjärde starkast växande län endast slaget av de tre storstadslänen. Samtliga branscher förutom jordbruken bedöms växa eller ha oförändrat antal anställda under 2016-2017. Störst behov av fler arbetande är vård- och omsorgsverksamheter, byggföretag och IT-verksamheter. Bristen på kvalificerad arbetskraft verkar dock hämmande på samtliga av dessa branscher.

Arbetslösheten kan inte minska

Antalet inskrivna arbetslösa minskar inte i samma utsträckning som antalet jobb växer. Det beror på att antalet i arbetskraften växer mer än antalet jobb och att delar av arbetskraften inte har de kvalifikationer som arbetsgivarna efterfrågar. Under 2016 bedöms antalet inskrivna arbetslösa öka med 100 personer och under 2017 med 590 personer. Det är bland utrikesfödda antalet arbetslösa ökar, med anledning av flyktingmottagandet och etableringsuppdraget. Bland inrikes födda minskar antalet arbetslösa under perioden. I slutet av 2017 bedöms antalet inskrivna arbetslösa åter vara över 20 000 personer vilket motsvarar 9,0 procent av den registerbaserade arbetskraften. Östergötland närmar sig riksgenomsnittet men är fortsatt ett av länen med högst arbetslöshet i landet. Riksgenomsnittet vid slutet av 2017 bedöms bli 7,7 procent.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

De största utmaningarna på länets arbetsmarknad är inte unika för länet utan genomsyrar de flesta län. Det handlar om integration och kompetensförsörjning. Även om problematiken finns i hela Sverige ser det olika ut i de olika länen. En del län har svårt att rekrytera arbetskraft till sin region, både högutbildad och arbetskraft med kortare utbildning, medan det för andra län är bostadsbristen som är det största hindret för kompetensförsörjning. I Östergötland medför bostadsbristen i de båda större städerna ett hinder för kompetensförsörjningen där, medan andra orter i länet har problem. Den tydliga trenden är att fler och fler jobb kräver längre utbildning. Mot den bakgrunden är det för få ungdomar i länet som väljer att studera vidare vid universitet eller högskola.

Den absolut största utmaningen på länets arbetsmarknad är integrationen av nyanlända. Utmaningarna finns i hela landet och Östergötland är givetvis inget undantag. Det är av stor vikt att vi lyckas ta tillvara den kompetens som kommer till oss i och med tillskotten av utrikesfödda. Var fjärde har en eftergymnasial utbildning vilket utgör en stor kompetensreserv. Samtidigt saknar varannan gymnasial utbildning och var tredje saknar grundskolekompetens av de inskrivna arbetslösa utrikesfödda. Det är en stor utmaning att matcha dessa till arbete och motivera till studier.

Kompetensbristen i länet blir alltmer påtaglig. Tidigare gällde det främst yrken där långa eftergymnasiala utbildningar var en förutsättning. Idag gäller det även flera gymnasiala yrkesexamina. Förutom undersköterskor och kockar är bristen mycket påtaglig inom flera byggyrken.

Den snabba utvecklingen på arbetsmarknaden ställer större och förändrade krav på utbildningsväsendet. Förstärkningen av arbetskraft från andra länder där många saknar adekvat utbildning förstärker detta ytterligare. Krav på livslångt lärande och snabba förändringar medför att det måste bli lättare att omskola sig senare i livet. Det gäller både gymnasiala yrkesutbildningar såväl som högre utbildningar.

Parallellt med att rekryteringssvårigheterna ökar saknar alltfler inskrivna arbetslösa relevant utbildning. Det medför en ökande tudelning på arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att arbetsmarknadspolitiken riktas till de grupper som har störst behov av insatser.

Konjunkturläget i Östergötlands län

Konjunkturläget i Östergötland påverkas starkt av utvecklingen i vår omvärld. Arbetsgivarna i Östergötland ser mycket ljusst på framtiden och är fortsatt bland de mest optimistiska i hela landet, ett trendbrott som kom hösten 2015.

Den globala ekonomin växer i långsam takt

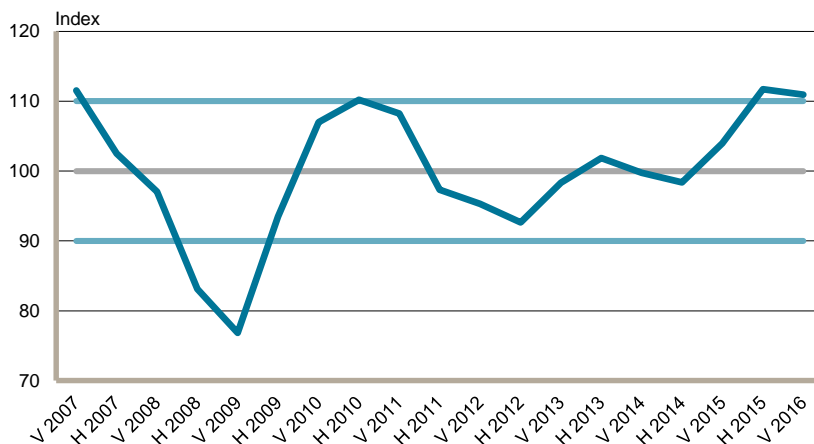
Återhämtningen av den globala ekonomin förstärks sakta men säkert under 2016 och 2017. USA agerar draglok för den globala tillväxten och Tysklands och Storbritanniens starka utveckling ger ytterligare draghjälp åt den svenska ekonomin. Tillväxtekonomierna med Kina i spetsen bedöms fortsätta att uppvisa en god tillväxt, även om tillväxtnivån har dämpats något. Samtidigt har Sverige historiskt varit beroende av en stark exportmarknad mot Europa och den oro som råder leder till ett osäkert läge även i Sverige och i Östergötland. Tack vare att den privata tjänstesektorn växt så starkt kan vi fortsätta att se fram emot tillväxt under 2016. Bedömningen är att tillväxttakten är stark även under 2017..

Arbetslösheten i Europa är fortfarande mycket hög och i detta perspektiv utmärker sig den svenska arbetsmarknaden på ett positivt sätt. Vi har en lägre arbetslöshet och högre ekonomisk tillväxt jämfört med euro-området. Vi har i Sverige haft en god inkomstutveckling under lång tid vilket lett till en ökad privat konsumtion, som till stor del motverkat den låga exportefterfrågan. Samtidigt är även efterfrågan på offentliga tjänster stor och offentliga investeringar i infrastruktur och anläggningar håller den offentliga konsumtionen på en hög nivå. Den starka utvecklingen i USA, Tyskland och Storbritannien väntas innebära draghjälp för svensk ekonomi och hushållens konsumtion bedöms kunna fortsätta upprätthålla efterfrågan ytterligare under 2016 och 2017.

Arbetsgivarna i Östergötland ser mycket positivt på framtiden

Arbetsgivarna i Östergötland ser mycket positivt på framtiden. I undersökningen hösten 2015 var arbetsgivarna i Östergötland de mest positiva i hela landet. I vårens undersökning visar arbetsgivarna på fortsatt god tilltro till framtiden och är bland de mest optimistiska i hela landet. Konjunkturindikatorn ligger kvar över det normala intervallet. Konjunkturindikatorns värde betyder att en stor del av länets privata företag förväntar sig en ökad efterfrågan på sina varor och tjänster det närmaste halvåret och endast ett fåtal tror på en försämring. Se diagrammet nedan.

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator för näringslivet, Östergötlands län, våren 2007-våren 2016¹

Säsongrensad data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Arbetsgivarnas bedömningar skiljer sig mellan de olika branscherna. Handlarna och länets IT-företag är de som är mest optimistiska. Även arbetsgivare inom hotell, restaurang och personliga och kulturella tjänster är optimistiska.

Efterfrågan på arbetskraft

Arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft styrs av flera faktorer. Den styrs av deras uppfattning om efterfrågan på deras varor och tjänster, men också av kapacitetsutnyttjandet av befintlig personal och den faktiska konjunktoren. Efterfrågan på arbetskraft kommer sedan till uttryck i form av antalet lediga platser, upplevd brist på personal, lagda varsel samt rekryteringar, och resulterar sammantaget i de förändringar av totalt antal sysselsatta som sker på arbetsmarknaden.

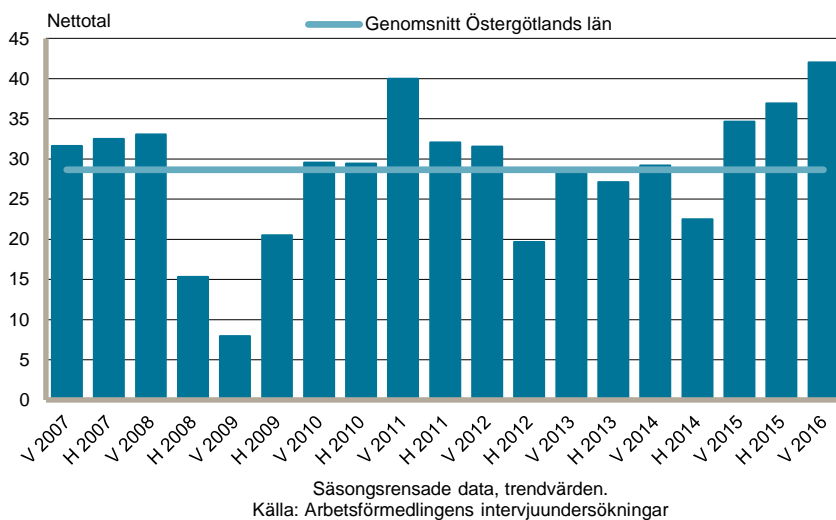
Hittills i år (jan-april) har 450 personer varslats om uppsägning i länet. Det är en historiskt låg nivå. När situationen var som allvarligast under 2009 varslades sammanlagt 3 000 personer om uppsägning motsvarande period. Samtidigt har antalet lediga platser anmälda till Arbetsförmedlingen i länet ökat trendmässigt det senaste året. Enligt vår undersökning kan 44 procent av de privata arbetsgivarna bara öka produktionen med högst fem procent innan de måste rekrytera mer personal.

I Östergötland är det en hög andel arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka. I Östergötland planerar 42 procent av de privata arbetsgivarna att utöka sin personalstyrka. Riks-

¹ För information om Arbetsförmedlingens konjunkturindikator, se bilaga 2.

genomsnittet är 40 procent. Det säger inget om hur mycket de har tänkt att utöka personalstyrkan, men det ger en bra indikator på efterfrågan på arbetskraft, som alltså är något större i Östergötland än i riket som helhet.

Andel arbetsgivare som planerar att utöka personalstyrkan på ett års sikt, Östergötlands län, våren 2007-våren 2016

Alla dessa indikatorer antyder att efterfrågan på arbetskraft ökar i Östergötland under 2016, dessutom i en högre takt än tidigare, vilket också stämmer väl överens med övriga resultat från vår undersökning. Under 2017 bedöms efterfrågan på arbetskraft vara fortsatt hög, men bristen på kompetens gör att tillväxttakten blir något mer dämpad än 2016.

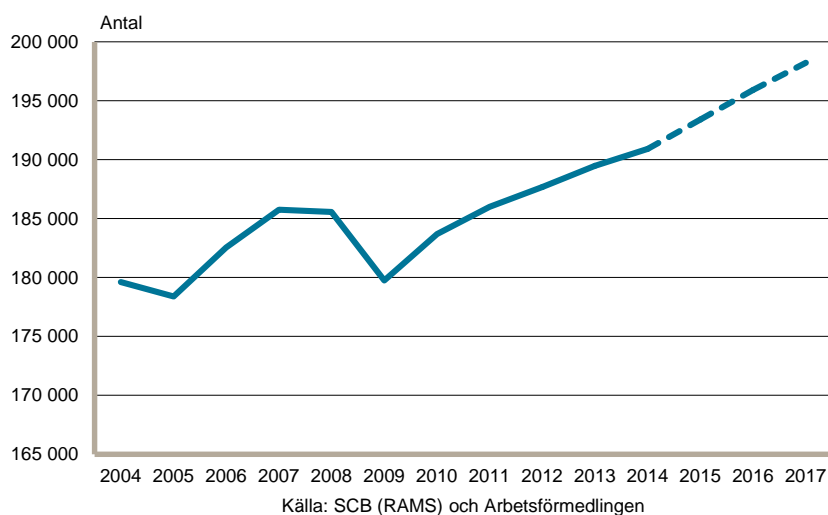
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Prognosen över hur antalet som jobbar i länet utvecklas bygger på flera faktorer, bland annat av hur arbetsgivarna har svarat på frågor om antalet anställda, men också deras svar om konjunkturutveckling och kapacitetsutnyttjande. Till det läggs också andra faktorer som nämns i föregående kapitel, samt undersökningar och mätningar som görs av olika aktörer.

Antalet sysselsatta fortsätter att öka

Arbetsförmedlingens bedömning är att antalet sysselsatta i länet ökar med 2 500 personer från kvartal fyra 2015 till kvartal fyra 2016 och ytterligare 2 300 personer fram till slutet av 2017. Detta motsvarar sysselsättningsökningar på 1,3 respektive 1,2 procent.

Sysselsatta² 16-64 år i Östergötlands län, 2004-2017, prognos 2015-2017

Östergötland har tidigare varit ett trögrörligt län där förändringarna både vad gäller hur antalet sysselsatta och hur antalet arbetslösa utvecklas. Skillnaderna mellan åren har varit lägre än riksgenomsnittet både vad det gäller upp och nedgångar. När efterdyningarna efter krisen 2008-2009 hade lagt sig har det visat sig att Östergötland står starkare än på mycket länge. Sedan 2012 har utvecklingen i Östergötland tangerat eller varit starkare än riksgenomsnittet vad gäller utvecklingen av antalet sysselsatta. Det får anses vara ett trendbrott. Även om Östergötland inte når nivåerna i riksgenomsnittet i denna prognos så är det ändå bara tre län som växer starkare. Skillnaderna mellan storstadslänen och övriga län blir allt tydligare.

Antalet arbetslösa minskar inte trots god jobbtillväxt

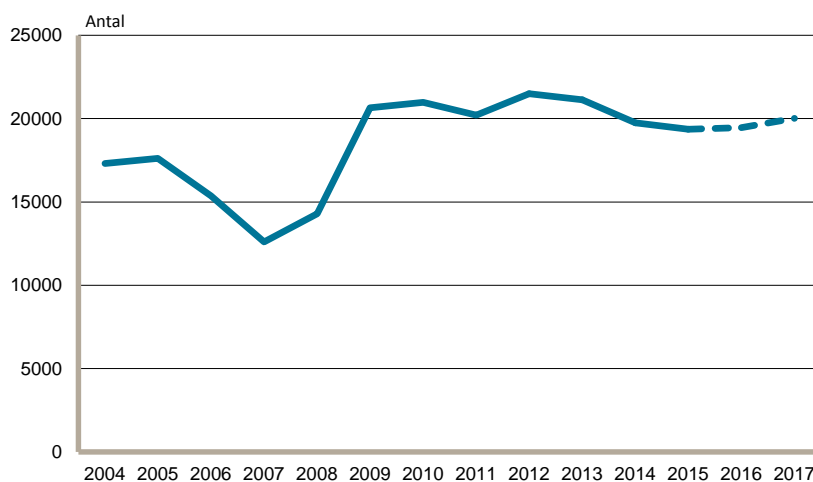
Antalet arbetslösa i länet har svårt att minska på grund av inflödet till arbetslöshet. Inflödet beror inte på varsel, utan kommer från personer som är nya i arbetskraften, framförallt nyanlända. Bland svenskfödda bedöms antalet arbetslösa fortsätta minska men anta en utplanande

² Sysselsatta avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

kurva. Det är alltså bara bland utrikesfödda arbetslösheten fortsätter att öka. Problemet med en stigande arbetslöshet bland utrikesfödda består till stor del på den snabba tillströmningen av nyanlända. Tillströmningen av nya blir därmed större jämfört med det antal som går ut i arbete. Faktorer som påverkar gruppens lägre utflöde till arbete, kan sammanfattningsvis beskrivas som den tid det tar att kvalificera sig till ett inträde till den svenska arbetsmarknaden. Det vill säga att bli matchningsbar mot de lediga jobben. Och under denna tid är man kvar i arbetslöshet. För många nyanlända handlar det om den tid det tar att lära sig svenska, få sin utbildning och sina kunskaper validerade, få praktik i det svenska arbetslivet och komplettera sin utbildning. Det tar också tid att skapa kontakter som för många arbetslösa ökar möjligheterna till jobb.

Under 2016 bedöms antalet arbetslösa öka jämfört med 2015 med 100 personer och uppgå till 19 465 personer som genomsnitt för kvartal 4 år 2016. Under 2017 fortsätter antalet arbetslösa att öka och bedöms uppgå till 20 015 personer som genomsnitt av kvartal 4 2017. Det motsvarar 9,0 procent av den registerbaserade arbetskraften. Riksgenomsnittet bedöms öka till 7,7 procent. Trots att Östergötland har god jobbtillväxt fortsätter länet att vara ett av de län som har högst arbetslöshet i landet. Det beror på att gapet ner till riksgenomsnittet är stort och tar tid att ta igen.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år i Östergötlands län kvartal 4, 2004-2017, prognos för 2016-2017

Källa: Arbetsförmedlingen

Stora regionala skillnader

På riksnivå väntas sysselsättningen öka under hela prognosperioden. Samtliga län bidrar till sysselsättningsökningen under prognosperioden men det finns stora skillnader inom landet. Liksom tidigare fortsätter regioner med en mer diversifierad näringsstruktur och större tyngd-

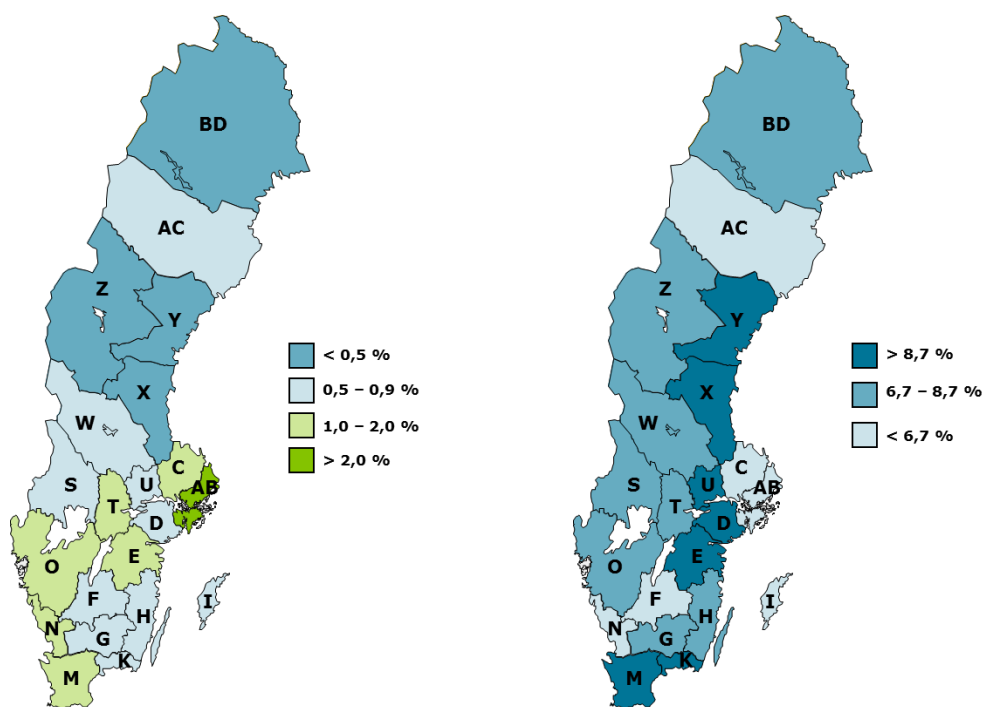
punkt i privat tjänstesektor att uppvisa en starkare jobbtillväxt än län men tydligare industriprägel. Bland de snabbast växande återfinns därmed de tjänstetunga storstads länen. Endast Stockholm, Skåne och Västra Götalands län bedöms växa starkare än Östergötland. Även län som Uppsala och Halland bedöms växa starkt.

Östergötland har tidigare varit ett trögrörligt län där förändringarna både i vad gäller hur antalet sysselsatta utvecklas och antalet arbetslösa har varit lägre än riksgenomsnittet. Det har gällt både upp och nedgångar. När efterdyningarna efter krisen 2008-2009 hade lagt sig har det visat sig att Östergötland står starkare än på mycket länge. Sedan 2012 har utvecklingen i Östergötland tangerat eller varit starkare än riksgenomsnittet vad gäller utvecklingen av antalet sysselsatta. Det får anses vara ett trendbrott. Den tidigare mycket tydliga storstadsdominansen börjar avta samtidigt som Östergötland har en allt starkare växande tjänstesektor.

Vad gäller arbetslösheten kan den inte minska under prognosperioden. Under 2017 bedöms arbetslösheten minska i ett fåtal län, för att öka i andra. Var arbetslösheten ökar respektive minskar beror till stor del på var de asylsökande kommunplaceras eller väljer att bosätta sig. Den regionala prognosen är med andra ord tämligen osäker. Mer säkert kan sägas att riksgenomsnittet kommer att uppvisa ett större antal arbetslösa i slutet av 2017 än 2016 trots den kraftiga jobbtillväxten. Eftersom många nyanlända väljer att bosätta sig på samma orter som sina landsmän kan vi vänta oss att arbetslösheten stiger på de orter där arbetslösheten redan nu är hög inom gruppen. Det medför större risk för ökad segregering och social oro.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2016 och kvartal 4 2017

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2017

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbottn

Näringsgrenar

Antalet jobb förväntas bli fler inom del flesta branscher. Det är bara jord- och skogsbruk där jobben förväntas bli färre med anledning av konkurrens från importerade produkter som har producerats under andra regelverk. De branscher som bedöms sysselsätta oförändrat antal personer är offentlig förvaltning, transport och lager samt personliga tjänster. Inom alla andra branscher bedöms jobben bli fler under prognosperioden.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruket i Östergötland sysselsätter 1,9 procent av det totala antalet sysselsatta i länet (Rams 2014, 16-64 år). Antalet sysselsatta inom branschen har varit minskande i årtionden men ökade svagt i början av 2010-talet. De senaste åren har det åter varit en sjunkande trend. Det är en mansdominerad bransch men andelen kvinnor har ökat de senaste åren. Allt fler lantbrukare fortsätter att arbeta även efter pensionsåldern. Det är till en del en följd av de ekonomiska förutsättningarna i branschen som försvårar generationsväxling i företagen.

Den maskintekniska utvecklingen inom branschen har varit påtaglig under lång tid och med det följer krav på specifika bransch- och maskinkunskaper för att arbeta inom näringarna. En växande yrkesgrupp som följd av att maskinerna blir alltmer avancerade är maskinreparatörer. Många av de som jobbar inom dessa branscher är egenföretagare och för att undvika fasta kostnader som egen personal medför, hyrs ofta arbetskraft med F-skattedel in. Det kan exempelvis gälla djurskötare, avbytare, maskinförare och skogsmaskinförare.

Ur ett globalt perspektiv har jord- och skogsbruken potential för god utveckling på lång sikt, särskilt med tanke på energiproduktionen som idag fortfarande är mycket liten. För Sverige och Östergötland innebär det faktum att länder har olika regelverk för produktionen att konkurrensen från importerade varor är mycket svår att bemöta. Sverige har flera exempel på hårdare regler vad gäller djurskydd och miljö, vilket fördyrar produktionen. Sverige har exempelvis hårdare regler för att motverka sjukdomsepidemier som salmonella-infektioner, men samtidigt har både EU och Sverige förbjudit antibiotika i djurfoder för att minska riskerna för antibiotikaresistens. Sverige kan dessutom stoltsera med den lägsta antibiotikaanvändningen i hela EU inom jordbrukssektorn.

Konjunkturen för lantbruket är helt styrd av den globala marknaden. Svängningar i efterfrågan kan komma snabbt. För mjölkproducenterna har kriserna avlöst varandra och bedömningen är att antalet mjölkföretag kommer att minska ganska kraftigt under 2016 och 2017. Det medför även minskad nötköttproduktion, som ju till nästan hälften kommer som en restprodukt från mjölkproduktionen. Arbetsförmedlingen gjorde denna bedömning utifrån sina intervjuer med arbetsgivare redan 2014 och läget har inte förbättrats utan

snarare förvärrats sedan dess. Efterfrågan på svenskt gris- och nötkött har ökat men samtidigt har priserna på livdjur ökat vilket försvårar omställning från mjölk- till köttproduktion

Efterfrågan på varor med mervärde, som ekologiska eller närproducerade produkter, har ökat något. Det gäller särskilt produkter där prisskillnaden mellan ekologiska och konventionella inte är så stor, såsom ägg och grönsaker. Men den ekologiska produktionen är fortfarande mycket liten, bara ca 4 procent av den totala matproduktionen. En del av Sveriges konventionella produktion är i praktiken ekologisk men inte certifierad på grund av de kostnader certifiering medför. Det finns alltså möjlighet att öka den svenska ekologiska produktionen ganska snabbt med rätt stimulans. Det är skillnad på svenska ekologiska produkter och utländska ekologiska produkter och även här har Sverige en konkurrens-nackdel på grund av hårdare och fördyrande regelverk.

Produktion av förnyelsebar energi har länge utpekats som en framtidsbransch. Utvecklingen har dock avstannat. Investeringar i till exempel biogasanläggningar på gårdsnivå känns för osäker och intresset för vindkraft har svalnat på grund av det låga elpriset och höga investeringskostnaderna.

En växande bransch är bär- och fruktodling. Till exempel har nya lagermöjligheter gett fruktodlarna ett bättre förhandlingsläge gentemot handeln vilket har förbättrat framtidsutsikterna.

Inom jord- och skogsbruk finns chanser till lågkvalificerade jobb, särskilt under säsong, till exempel bärplockning eller plantering av skog. Relativt ofta används utländsk arbetskraft, som hyrs in via bemanningsföretag.

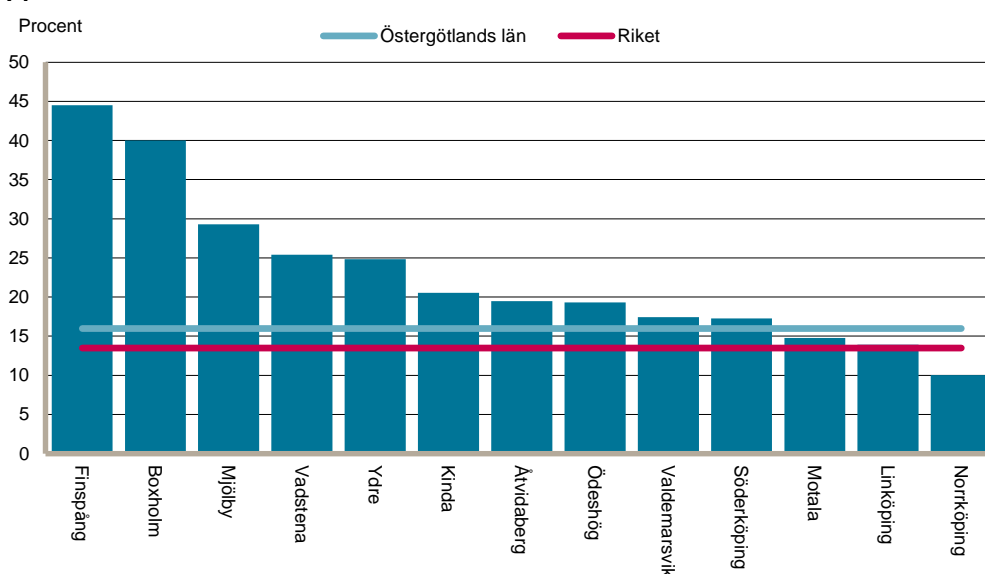
Kapacitetsutnyttjandet är högt inom jord- och skogsbruken och man lever med ständig priskonkurrens från utlandet och med små marginaler. Detta får konsekvenser för kompetenskraven inom näringarna. Skogsmaskinförare är en bristvara och även maskinförare inom lantbruk upplevs som brist under säsong. Djurskötare upplevs som brist särskilt inom grisnäringen, men eftersom väldigt många unga söker sig till häst eller djurpark blir jobbchanserna inom yrket som helhet mindre goda.

Industri

Industrin i länet är av tradition en dominerande del av arbetsmarknaden. Under de senaste åren har branschen minskat sin andel av sysselsättningen både i länet och i riket. År 1990 var andelen sysselsatta inom industrin 25 procent i Östergötland och 21 procent i riket. År 2014 hade denna andel sjunkit till 16,0 procent i Östergötland och 13,5 procent i riket. Minskningen beror inte bara på lägre andel sysselsatta utan också på strukturomvandlingen och outsourcingen i branschen. Till exempel används mer inhyrd personal nu än tidigare och de återfinns inom de privata tjänsterna. Dessutom är det idag vanligare att industriföretagen köper in tjänster som de tidigare hade egen personal till, och de tjänsterna återfinns också inom den privata tjänstenäringen.

Län som Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Västmanland har högre andel sysselsatta inom industrin än vad Östergötland har. Att andelen sysselsatta inom industrin är hög i länet syns också i yrkesstatistiken. Till exempel kan nämnas att av alla civilingenjörer i maskin som finns i landet jobbar 13 procent i Östergötland. Det ska jämföras med Östergötlands totala sysselsättningsandel på 4,3 procent. Vad gäller maskiningenjörer och tekniker jobbar nästan 9 procent inom länet. Dessa andelar har ökat de senaste åren, vilket visar att delar av den verkstadsindustri som finns i Östergötland är förhållandevis stark.

Andel förvärvsarbetande³ inom industrin per kommun i Östergötlands län 2014

Källa: SCB (RAMS)

Det är relativt vanligt att andelen sysselsatta inom industrin är låg i kommuner som Linköping och Norrköping. I större städer utgör privata tjänster en stor andel av antalet sysselsatta. Det är värt att notera att Norrköping som en gång var en utpräglad industristad nu har den lägsta andelen jobb inom industri i länet. Motala hade tidigare stor andel sysselsatta inom industrin, men förlorade många jobb inom denna bransch under 2010-2012. Finspång uppvisar den högsta andelen sysselsatta inom industrin. Det som gör Finspång lite unik är att kommunen trots sin ringa storlek har större inpendling än utpendling till jobb tack vare den attraktiva industrin i kommunen.

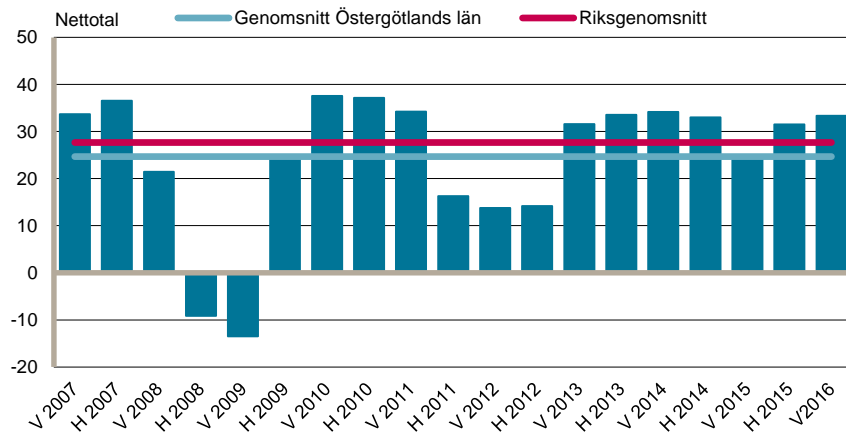
Förväntningarna inom industrin är positiva

Industrin i länet är diversifierad och beroende av olika marknader. Stora delar av både Östergötlands och hela Sveriges industri är beroende av exportmarknaden mot Europa. Tack vare att Europa återhämtar sig, om än i långsam takt, bedöms utvecklingen inom industrin

³ Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

i stort ha stabiliserats under 2015. Skillnaderna är relativt stora inom branschen och utvecklingen av antalet sysselsatta bedöms sammantaget bli svagt positiv under 2016 och 2017.

Förväntningsläget inom industrin för kommande sex månader, Östergötlands län, våren 2007-våren 2016

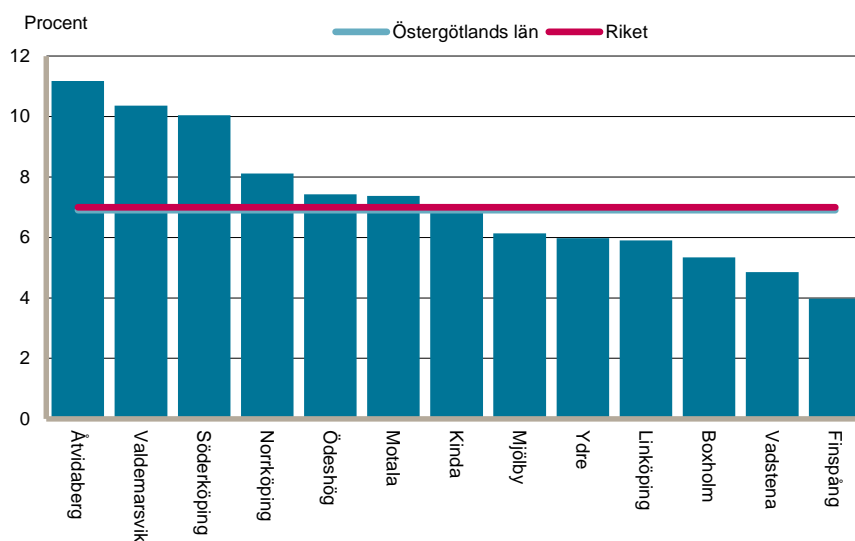

Säsongrensade data, trendvärden
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Byggverksamhet

Byggnadsverksamheten i länet sysselsätter 6,9 procent av det totala antalet sysselsatta i länet och har legat på samma nivå i länet de senaste tjugo åren. Byggföretag verkar ofta på andra orter än där företaget utgår ifrån. En hög andel sysselsatta inom bygg kan således inte likställas med att det skulle byggas mycket på orten och tvärtom.

Andel förvärvsarbetande⁴ inom byggverksamhet per kommun i Östergötlands län 2014

Källa: SCB (RAMS)

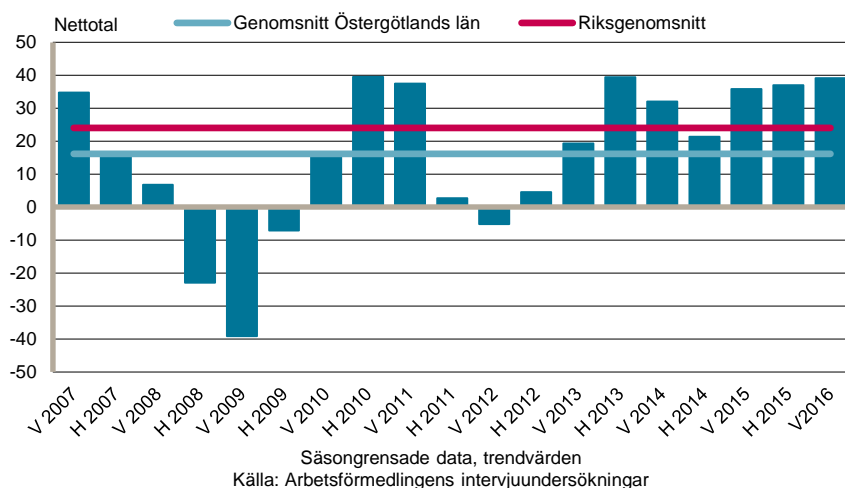
Byggföretagen är mycket optimistiska

Byggbranschen är en mycket konjunkturkänslig bransch och det blir tydligt i diagrammet nedan där det visar på mycket kraftiga svängningar som följd av konjunktursvängningar. Branschen påverkas också ofta direkt av politiska beslut, såsom ROT-avdragets vara eller icke vara eller satsningar på bostadsområden eller infrastruktur. Byggföretagen i länet, och i landet som helhet, är mycket optimistiska om framtiden. Flera stora byggen i länet är redan igång och den stora hämskon är bristen på utbildad arbetskraft. Det kommer in mycket arbetskraft från andra länder inom denna bransch, och utan den skulle många byggen aldrig komma till stånd.

Det råder fortfarande bostadsbrist främst i de större städerna och flera bostadsbyggnationer är igång eller väntas komma igång under de närmaste åren. Signalerna är dock att det byggs för lite hyresrätter. Andra stora projekt som ombyggnationen av universitetssjukhuset och flera infrastrukturprojekt löper vidare och håller sysselsättningen i branschen på en hög nivå. Efterfrågan på arbetskraft är enormt stor men svårigheterna att hitta utbildad eller erfaren personal gör dock att antalet sysselsatta sannolikt inte kan öka så mycket. Ett välkommet tillskott är inströmningen av nyanlända som besitter kunskaper inom byggverksamheten. Branschen hjälper själv till med att validera deras kunskaper och göra dem anställningsbara.

⁴ Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Förväntningsläget inom byggverksamhet för kommande sex månader, Östergötlands län, våren 2007-våren 2016

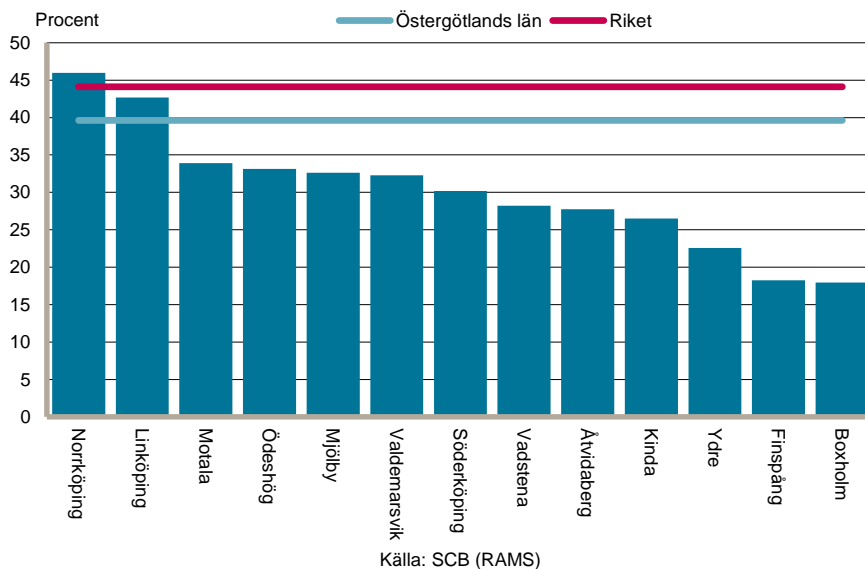

Det planerade byggandet av Ostlänken kommer att kräva stora mängder arbetskraft. Det är ännu oklart hur många av dessa jobb som kommer att bemannas av utländsk arbetskraft, men även om de stora upphandlingarna skulle vinnas av utländska företag kan svenska och regionala företag ta hand om mindre kringprojekt eller arbeta för de som har vunnit de stora upphandlingarna. Problemen med kompetensbrist kvarstår dock eftersom det råder brist på kompetenser inom bygg och anläggning i stora delar av Europa. Fler utbildningar behöver komma till och flera aktörer arbetar redan idag på att få fram fler utbildningsplatser inom byggyrken. Det är viktigt att se till att det också bereds lärlingsplatser åt de som utbildas.

Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn omfattar flera olika branscher, såsom handel, transport, hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster, information och kommunikation samt finansiell verksamhet och företagstjänster. I Östergötland sysselsätter de privata tjänsterna sammantaget 39,6 procent av det totala antalet sysselsatta i länet. Riskgenomsnittet är 44,1 procent. Det är bara de tre storstadslänen och Halland som har högre andel sysselsatta inom privata tjänster än Östergötland. Det är inom de privata tjänsterna antalet jobb har utvecklats mest de senaste åren. En anledning till att allt fler jobb finns inom denna bransch är att företagen idag i allt högre utsträckning köper in tjänster som de tidigare hade egna anställda för. Till exempel redovisas större företags huvudkontorsverksamhet under företagstjänster och den del av företagen som säljer de produkter som tillverkas redovisas under handel, även om företaget som helhet är ett industriföretag. Det här medför att en del av tillväxten av jobb inom den privata tjänstesektorn kan härledas till industrin, byggsektorn eller jord- och skogsbruken. Den här typen av verksamheter har ofta sina säten i större städer varför storstäderna är så dominant i branschen. Detta storstadsfenomen är tydligt även i Östergötland där det är de båda större städerna Linköping och Norrköping som har stora andelar av sysselsättningen inom denna bransch.

Andel förvärvsarbetande⁵ inom privata tjänster per kommun i Östergötlands län 2014

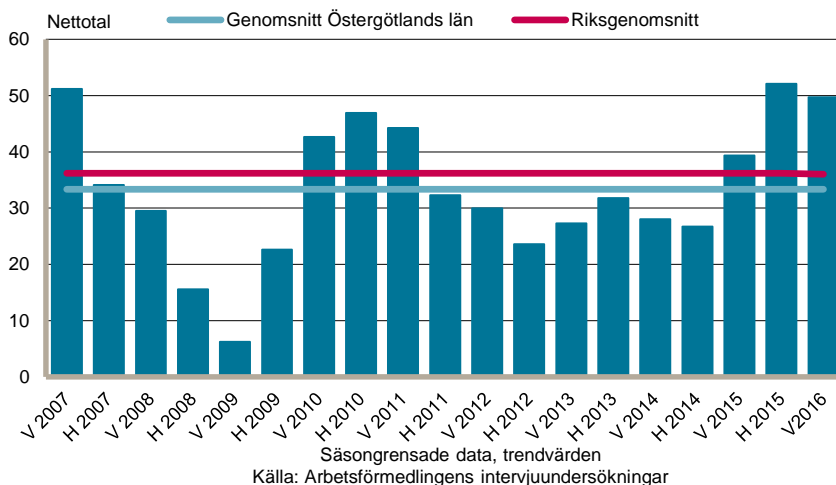

Fortsatt tillväxt inom privat tjänstesektor

Den privata tjänstesektorn är samlad de branscher som vanligtvis svarar mest positivt på frågor om efterfrågan på varor och tjänster. Det betyder att vid jämförelse med andra branscher är genomsnittet över tid något högre än andra branschens genomsnitt. I diagrammet nedan redovisas företagens förväntningar på framtiden. De mest positiva branscherna inom sektorn är handel och IT-verksamheter.

⁵ Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader, Östergötlands län, våren 2007-våren 2016

Finansiell verksamhet, stödtjänster och fastighet

Fastighetsbranschen har växt i länet de senare åren och i och med att nybyggnationen har kommit igång i länet bedöms branschen att växa ytterligare framöver. Fastighetservice och olika stödtjänster är branscher som utvecklas och kraven på kompetens höjs allteftersom kunderna (både företag och privatpersoner) ställer högre krav.

I verksamheter som juridik, ekonomi och teknik, samt uthyrning och stödtjänster, är optimismen inför 2016-17 stor. (Bemanningsbranschen är exkluderad). Antalet sysselsatta inom dessa branscher förväntas öka under 2016 och 2017.

Uthyrning av personal

Företag som hyr ut personal till andra företag är givetvis beroende av utvecklingen inom andra branscher, främst industrin, som använder inhyrd personal för att parera snabba konjunktursvängningar. Sysselsättningsutvecklingen reagerar snabbare i konjunktursvängningar inom bemanningsbranschen än i andra branscher. Under 2016-17 bedöms volymen av inhyrd personalen vara konstant. Även byggverksamheter och IT-verksamheter använder inhyrd personal och de bedöms ha en god utveckling, men volymerna är små jämfört med inhyrd personal i industrin. En annan bransch där inhyrd personal har tagit allt större plats är vården. Ambitionen är dock att minska volymen inhyrd personal eftersom den innebär stora kostnader för verksamheterna inom den branschen.

Handel

Handeln är beroende av hushållens köpkraft och förtroende för ekonomin. Under finanskrisen 2008-2009 gick det bra för handeln tack vare att hushållens disponibla inkomster fortsatte att öka, trots den finansiella oron. Under åren 2011-2014 har utvecklingen svängt

efter hushållens förtroende för ekonomin. Idag är förtroendet lågt för den offentliga ekonomin men fortfarande högt för den egna ekonomin. Under senare delen av 2014 tappade handeln något men under 2015 förväntades åter en svag ökning av efterfrågan av varor och tjänster. Inför 2016-2017 är arbetsgivarna inom handel optimistiska, men det behöver inte betyda att antalet sysselsatta i branschen ökar särskilt mycket eftersom kapacitetsutnyttjandet är lågt. Antalet sysselsatta inom handel bedöms öka svagt under 2016-2017.

Information och kommunikation

Information och kommunikation är ingen stor bransch, men i Östergötland är den större än på de flesta andra håll, med centrum i Linköping. Det är bara Stockholms län som har högre andel sysselsatta inom branschen.

Information och kommunikation är en bransch som växte även under lågkonjunkturen 2008-2009 och har sedan fortsatt att växa. Optimismen är stor även inför 2016-2017. Den upplevda bristen på kompetens inom branschen är också en av de högsta. Vid undersökningarna 2015 nådde IT-branschen rekordhöga nivåer vad gäller den upplevda bristen på kompetens. Vid undersökningen våren 2016 har den upplevda bristen stabiliserats till mer normala nivåer, som ändå är höga vid jämförelse med andra branscher. Det är främst mjukvaruutvecklare med specifika kunskaper inom programmering som är svårt att hitta, men även IT-arkitekter och testledare. Antalet sysselsatta i branschen förväntas fortsätta öka under 2016 och 2017.

Transport

Transportsektorn med avseende på godstransporter är helt beroende av andra branscher, främst handel, industri och byggbransch. När efterfrågan ökar i dessa branscher så ökar efterfrågan inom transportsektorn. Även persontransporter är en delvis konjunkturkänslig verksamhet. För att klara kompetensförsörjningen är det viktigt att arbetspendling underlättas vilket talar för ett fortsatt stort behov av persontransporter under prognosperioden. Företagen inom transportsektorn är mycket försiktiga i sina bedömningar om framtiden. Ovissheten är stor och de är pressade av konkurrens av utländska förare. Samtidigt medför kraven på YKB, yrkeskompetensbevis, att en del av förarna eventuellt lämnar branschen och att en bristsituation kan uppstå på godkända förare efter sommaren 2016. Sysselsättningen inom branschen bedöms vara oförändrad under 2016 och 2017.

Vård och utbildning

De privata aktörerna inom vård, omsorg och utbildning bedömer stark efterfrågan på deras tjänster under 2016-2017. De har likt de offentliga arbetsgivarna svårt att hitta utbildad personal. Mer om det finns att läsa om i stycket Offentliga tjänster.

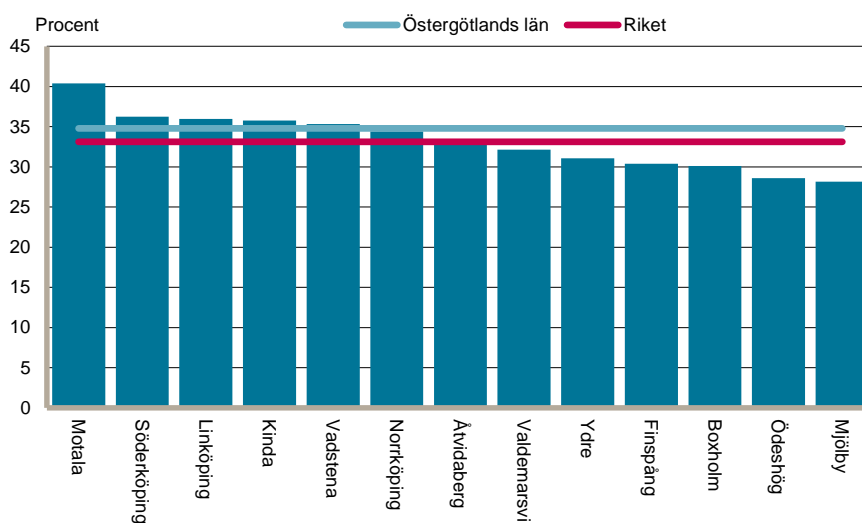
Hotell, restaurang, personliga och kulturella tjänster

Hotell, restaurang, personliga och kulturella tjänster är branscher där kapacitetsutnyttjandet är förhållandevis lågt. Det betyder att även om efterfrågan på deras tjänster skulle öka framöver kan den mötas med befintliga personalresurser, vilket begränsar rekryteringsbehoven. Utbudet av tjänster påverkas också av olika trender i samhället. Det gör att nya företag snabbt kan etablera sig och andra försvinna. Det kan exempelvis gälla restauranger, skönhetsalonger, kroppsvård, nöjes- och evenemangsnäringar. Även om utvecklingen spås vara fortsatt positiv inom dessa områden växer utbudet av tjänster snabbare än efterfrågan. Därmed kommer kapacitetsutnyttjandet att förbli fortsatt lågt vilket har betydelse för lönsamhet och rekryteringsbehov. Restaurangbranschen är en bransch som har växt i Sverige under många år. Under 2016 och 2017 bedöms branschen fortsätta att växa. Efterfrågan är som störst under sommarhalvåret och kockar, särskilt kockar med kunskaper om specialkost, upplevs mycket svårt att rekrytera.

Offentliga tjänster

De offentliga tjänsterna sysselsätter 35 procent av samtliga sysselsatta i länet. En kommun kan ha stor andel sysselsatta inom offentliga tjänster av flera anledningar. Stora statliga eller regionala arbetsställen kan vara placerade på orten och höja antalet sysselsatta inom sektorn. Det kan också bero på ett svagt privat näringsliv.

Andel förvärvsarbetande⁶ inom offentliga tjänster per kommun i Östergötlands län 2014

Källa: SCB (RAMS)

De flesta verksamheterna inom offentliga tjänster är behovsstyrda. Politikerna försöker i möjligaste mån sätta upp ekonomiska ramar som motsvarar behoven, utifrån vad som är möjligt i den totala budgeten. Skatteintäkterna är främst styrda av antalet arbetade timmar och befolkningsutvecklingen. Östergötland har en växande befolkning och en god jobbtillväxt. Behoven inom offentliga tjänster ökar dock ännu mer vilket medför att ekonomin blir ansträngd för de flesta kommuner och landsting de närmaste åren. En del verksamheter har redan tidigare gått med underskott på olika håll, som till exempel verksamheter inom äldreomsorgen. Möjligheterna till statliga stöd till kommunerna minskar i takt med att statens finanser försvagas, om inte statsskulden ska späs på. Även kommunerna tenderar att låna mer pengar. Besparingar i verksamheterna diskuteras och snaran om redan hårt ansatta verksamheter dras då åt på flera håll i länet. Äldreomsorgen är en hårt ansatt verksamhet som på flera håll i länet dras med underskott, ibland sedan flera år. Det är också ett område där behoven ökar kraftigt framöver. Ett annat är socialtjänsten som också har haft problem under flera år på många håll i länet främst med arbetsmiljön, med stor omsättning av personal som konsekvens.

Flera delar av kommunerna har berörts av asylmottagandet. När det gäller boende handlar det inte bara om att hitta lokaler utan också om tillstånd och bygglov. Vidare sätter det

⁶ Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

extra tryck både på socialtjänsten och utbildningskontoren. Behoven är stora och svårigheterna att rekrytera kompetent personal blir allt tydligare. Även sjukvården, och då ofta akutmottagningarna, sätts under hårdare tryck i och med det stora asylmottagandet. Statliga verksamheter som Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen rekryterade mer personal under 2015 och inledningen av 2016 för att handlägga de nya ärendena. Ett yrke som handläggare inom offentlig förvaltning har tidigare klassats som ett överskottsyrke. Det har nu snabbt svängt och både Migrationsverket och Arbetsförmedlingen har svårt att rekrytera personal med samma höga krav på utbildning som tidigare.

I Östergötland finns många statliga verksamheter, till exempel Linköpings Universitet, SMHI och Statens väg- och transportforskningsinstitut. De statliga verksamheterna är generellt stabila och många efterfrågar högt utbildad arbetskraft som ofta rekryteras direkt från universiteten. Bristyrken som nämns är forskare, geotekniker, civilingenjörer och högskolelärare.

Lantmäterierieterna runt om i länet, både statliga och kommunala, har svårt att rekrytera lantmätare. Det totala behovet av lantmätare i länet är dock inte så stort att lantmäteriyrket kan benämnas som ett stort bristyrke. Däremot medför byggandet av Ostlänken och dess kringprojekt ökat behov av bland annat lantmätare och planarkitekter som det råder stor brist på.

Kommunerna är den absolut största arbetsgivaren inom barnomsorgen. Verksamheten utökas på flera håll och bristen på förskollärare är mycket stor. Behoven täcks tillfälligt upp av barnskötare som får timanställningar eller visstidsanställningar inom vikariepooler. Ibland erbjuds redan anställda barnskötare tjänstledighet och stöttning för att vidareutbilda sig till förskollärare.

Behoven inom utbildningsområdet ökar, främst i de större städerna där befolkningsutvecklingen är mer gynnsam. Samtidigt är det svårt att rekrytera lärare inom de flesta områden, vilket både kommuner och privata aktörer märker av.

Ett mycket stort yrke antalsmässigt är undersköterskeyrket. På de flesta håll i länet och i landet har det länge rått överskott på undersköterskor. Det har sedan en tid tillbaka svängt över till att vara brist på alltfler håll. Bristen har uppkommit som ett resultat av ökade behov och problem att rekrytera sjuksköterskor som har lett till ännu större efterfrågan på undersköterskor samtidigt som yrket inte upplevs som tillräckligt attraktivt. En del av bristen som uppstår är mest av schemateknisk karaktär då det är svårt att få ihop verksamheterna med bara heltider eftersom det krävs många deltider och därmed många personer för att fylla antalet årsarbetare. Många löser det med att ha stora vikariepooler och få fastanställda, vilket är förödande för yrkets utveckling och attraktionskraft. Bristen på undersköterskor ger en öppning för visstidsanställningar eller sommarvikariat för vårdbiträden, ett yrke som annars har varit på utgående under lång tid.

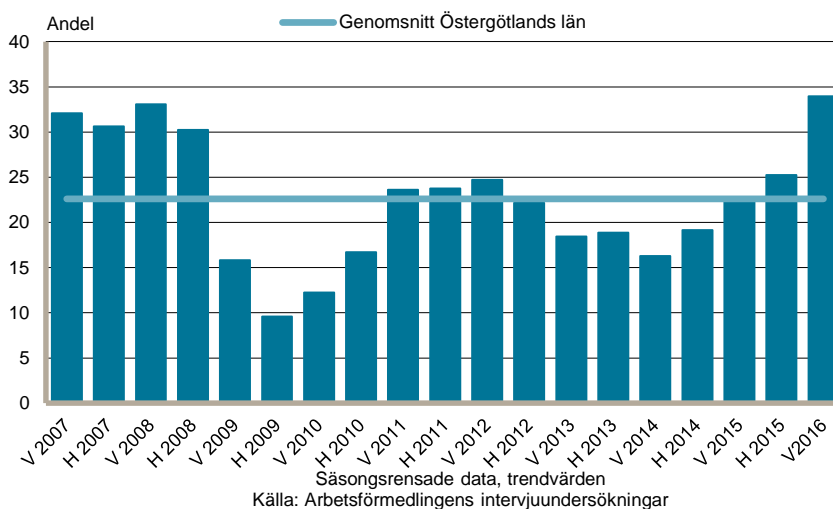
Regionkommunen är den enskilt största arbetsgivaren i länet och antalet anställda har ökat de senare åren. Delar av verksamheten är upphandlad med externa utförare och antalet inköpta tjänster, både hos regionkommunen och hos de externa utförarna, har en tendens att öka. Regionkommunen har som ambition att minska kostnaderna för inhyrd personal och köpta tjänster och anställa fler i egen regi. Pensionsavgångarna är stora inom regionkommunen de närmaste åren och bristen på specialistläkare och specialistsjuksköterskor är påtaglig. Det ska inte glömmas bort att regionkommunen även sysselsätter stora grupper inom andra områden än just sjukvård, exempelvis ekonomer och IT-specialister. Antalet platser på läkarutbildningarna dimensioneras av staten och en utökning av antalet platser har gjorts men ytterligare satsningar är önskvärt.

Arbetsförmedlingens bedömning är att det totala antalet sysselsatta inom offentliga tjänster ökar svagt under 2016 och 2017, vilket ändå betyder förhållandevis stora volymer eftersom sektorn står för så stor del av arbetsmarknaden.

Matchningsläget på arbetsmarknaden

När efterfrågan på arbetskraft är stor är också den upplevda bristen på arbetskraft större. Östergötland har haft god jobbtillväxt under flera år så arbetskraft med efterfrågad kompetens har till stor del redan fångats upp kommit i jobb. Arbetslösheten har dock förblivit hög eftersom tillskotten till arbetskraften inte i tillräckligt stor utsträckning har den kompetens som efterfrågas. Det är alltså en ökande kompetensbrist i Östergötland samtidigt som arbetslösheten stiger.

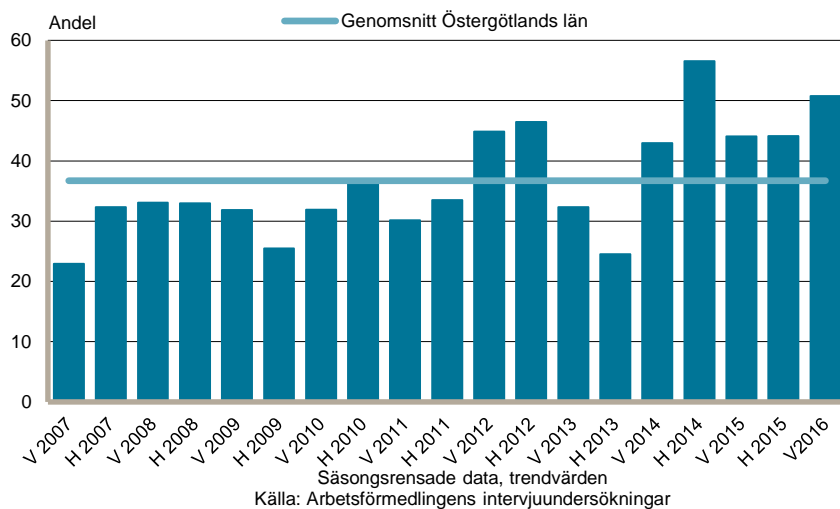
Brist på arbetskraft i Östergötlands län, privata arbetsgivare, våren 2007 - våren 2016

Bland de privata arbetsgivarna är det tydligt och det är främst arbetsgivare inom IT, bygg, vård, omsorg och utbildning som visar på höga bristtal. Östergötland är det län med högst bristtal av alla län i undersökningen våren 2016. För att klara kompetensförsörjningen måste fler studera längre och inpendlingen till länet behöver öka. Men bristen handlar inte

enbart om yrken som kräver långa eftergymnasiala utbildningar, utan har blivit mer generell. Det handlar mer och mer om rätt person på rätt plats och personernas vilja att anstränga sig.

Brist på arbetskraft i Östergötlands län, offentliga arbetsgivare, våren 2007 - våren 2016

De offentliga arbetsgivarna signalerar generellt högre bristtal än de privata arbetsgivarna. Det finns ingen koppling till huruvida arbetsgivaren är privat eller offentlig utan handlar mer om vilken bransch man rör sig i, eller vilka kompetenser som efterfrågas. Privata arbetsgivare inom vård, omsorg och utbildning signalerar lika höga bristtal som de offentliga arbetsgivarna.

Befolkning och arbetskraft

Arbetskraften i länet består av de människor som står till arbetsmarknadens förfogande. De kan arbeta eller vara arbetslösa. Storleken på arbetskraften påverkas främst av befolkningsutvecklingen. Andra faktorer som påverkar arbetskraftsutvecklingen är hur många som väljer att studera, sjuktal, ohälsotal, och hur många som av andra orsaker inte tillhör arbetskraften, till exempel föräldralediga.

Befolkningsutvecklingen

Antalet människor som bor i Östergötland ökar. De senare åren är den främsta anledningen inflyttning från andra länder, en utveckling som kraftigt har accelererat det senaste året. Det stora antalet asylsökande kan inte räknas till befolkningen förrän de har fått ett uppehållstillstånd och en kommunplacering och det kan dröja upp till två år. Inte heller räknas EU-migranterna in i befolkningen, eller i arbetskraften. Det är med andra ord skillnad på hur många människor som ingår i länets befolkning och hur många människor som uppehåller sig i länet.

Den svenskfödda befolkningen i ålder 16-64 år har minskat i Östergötland sedan 2007. Den svenskfödda befolkningen 0-15 år minskade fram till 2010 men ökar nu. Den svenskfödda befolkningen äldre än 65 år ökar men med minskad tillväxttakt eftersom den stora puckeln av 40-talister redan har inträtt i åldersgruppen. Sammantaget medför det här att hos den svenskfödda befolkningen ökar antalet människor i de åldersgrupper som inte står till arbetsmarknadens förfogande samtidigt som den grupp som kan arbeta minskar. Det medför stora påfrestningar för samhället eftersom skatteunderlaget minskar samtidigt som behoven av utbildning, vård och omsorg ökar. Detta skulle vara scenariot om vi inte skulle ha inflyttning till länet, främst från andra länder. Den utrikesfödda befolkningen började öka kraftigt i länet omkring år 2006 och tillväxttakten bedöms öka under 2016-2017 för att sedan avta igen. Det medför att befolkningen som helhet har ökat de senaste åren i åldersgruppen 16-64 år. Dock är inte tillväxttakten lika stor som i åldersgrupperna 0-15 år och äldre än 65 år. Eftersom antalet personer i åldersgruppen 60-64 år minskar så minskar också utflödet från arbetskraften till pension framöver, samtidigt som tillskotten från yngre generationer och från inflyttning kommer att öka. Sammantaget bedöms befolkningen i arbetsför ålder öka med ca 2000-3000 personer per år 2016 och 2017 för att sedan anta en lugnare tillväxttakt.

Antalet personer i arbetskraften ökar

Även om antalet personer i arbetsför ålder ökar så ökar nödvändigtvis inte antalet personer som står till arbetsmarknadens förfogande. En del personer studerar, en del är sjuka eller av andra anledningar väljer att inte arbeta. Den grupp som förstärker befolkningen i arbetsför ålder framöver är en grupp med historiskt lågt arbetskraftsdeltagande. Tack vare att Arbetsförmedlingen har etableringsuppdraget kommer de nyanlända snabbare in i arbetskraften än tidigare.

När det är stor efterfrågan på arbetskraft är det fler som väljer att träda in i arbetskraften än vid en lågkonjunktur. Därför minskar inte arbetskraften bland svenskfödda med samma takt som antalet svenskfödda personer i befolkningen i åldersgruppen 16-64 år. Arbetskraften som helhet bedöms öka med 2000-2500 personer per år 2016-2017.

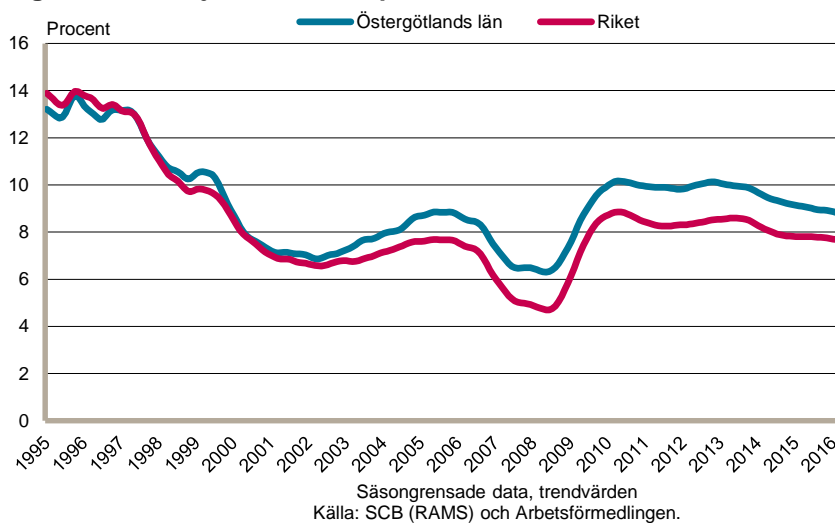
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Inskrivna arbetslösa avser öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd i åldrarna 16-64 år. Arbetslöshet definieras som inskrivna arbetslösa som andel av den registerbaserade arbetskraften.

Arbetslöshetens utveckling

Diagrammet nedan visar den historiska utvecklingen för arbetslöshetsnivåerna i Östergötland och i riket. Arbetslösheten steg kraftigt som effekt av finanskrisen 2008-2009. Arbetslösheten låg sedan kvar på den höga nivån trots god jobbtillväxt ända fram till inledningen av 2013 då arbetslösheten började sjunka i länet och något senare i riket. Att arbetslösheten inte sjunker mer beror på utvecklingen av arbetskraften. Under 2010 berodde det i första hand på politiska stimulanser som ökade arbetskraftsdeltagandet hos den befitliga befolkningen. Under 2016-2017 bedöms arbetskraften främst förstärkas av inflödet av utrikesfödda vilket håller uppe arbetslösheten.

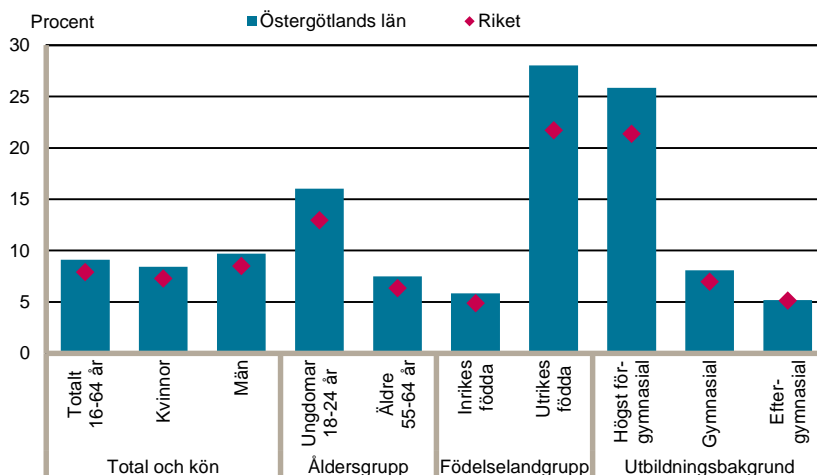
Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, Östergötlands län, januari 1995-april 2016

Arbetslöshetens sammansättning

En anledning till att arbetslösheten parkerar på en högre nivå är förändringen av sammansättningen av arbetslösa. Utökningen av arbetskraften har inte enbart bestått av människor som står nära arbetsmarknaden utan snarare av personer som står längre ifrån och ibland mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Fler av de personer som tidigare befann sig utanför arbetskraften finns nu inkluderad i arbetskraften, men flera av dem har inte fått jobb utan befinner sig istället i arbetslöshet. Det som håller uppe arbetslösheten på en hög nivå nu är i första hand inflödet av utrikesfödda med kort eller obefintlig utbildning som har svårt att komma ut i arbete.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft för respektive grupp, genomsnitt av kv 4 2015 och kv 1 2016, Östergötlands län

Källa: SCB (RAMS) och Arbetsförmedlingen

I Östergötland är arbetslösheten sammantaget högre än riksgenomsnittet. Av diagrammet ovan kan utläsas att det främst är bland ungdomar, utrikesfödda personer och personer med högst förgymnasial utbildning som Östergötland utmärker sig med högre arbetslöshet.

Diagrammet visar tydligt på effekterna av en förhållandevis snabb strukturomvandling på arbetsmarknaden. Antalet jobb växer i Östergötland, men det är inte samma typer av jobb som fanns här för tio år sedan. De som bor här har inte hunnit anpassa sig till den nya situationen utan för många har fortfarande kort utbildning medan för få har längre utbildning. En annan grupp där arbetslösheten är hög och där Östergötland skiljer sig från riket är utrikesfödda. Det är inte alls konstigt att nivåerna är höga i denna grupp med tanke på det stora inflödet och den ofta långa och krångliga väg många möter för att få ett arbete. En av anledningarna till att nivåerna är högre i Östergötland än i riket som helhet är att det finns för få enkla jobb i Östergötland, till skillnad från till exempel Stockholm där efterfrågan är stor på enklare tjänster såsom RUT-tjänster och restaurang. Efterfrågan på dessa tjänster är större i Norrköping och Linköping än i länet som helhet, framförallt i Linköping, där också arbetslösheten i gruppen är lägre. En annan anledning till den höga arbetslösheten i gruppen är var de väljer att bosätta sig. De flesta väljer att bosätta sig nära sina landsmän. Det gör att många väljer att flytta till de områden där arbetslösheten bland utrikesfödda redan är hög, till exempel Norrköping. Det medför segregering och att de så viktiga kontaktnäten blir svårare att knyta. Även den svenskfödda befolkningen segregeras i områden som är socioekonomiskt utsatta. Det ökar risken för att arbetslöshet och försörjningsstöd blir det normala levnadssättet och normen. Det absolut viktigaste för att få ett jobb, förutom relevanta kvalifikationer, är kontakter. Kontakter med arbetsgivare eller arbetstagare som kan rekommendera arbetsgivaren att anställa. Dessa kontakter uteblir ofta i de segregerade områdena och utanförskapet ökar. För att komma ifrån problemet krävs lokala jobbstimulerande åtgärder och åtgärder för att öka inkluderingen i samhället.

I andra grupper är arbetslösheten mycket låg. Bland svenskfödda vuxna (äldre än 25 år) var arbetslösheten i slutet av april 2016 endast 4,4 procent i Östergötland och 3,9 procent i riksgenomsnitt. Det är mycket lågt.

Ungdomsarbetslöshet

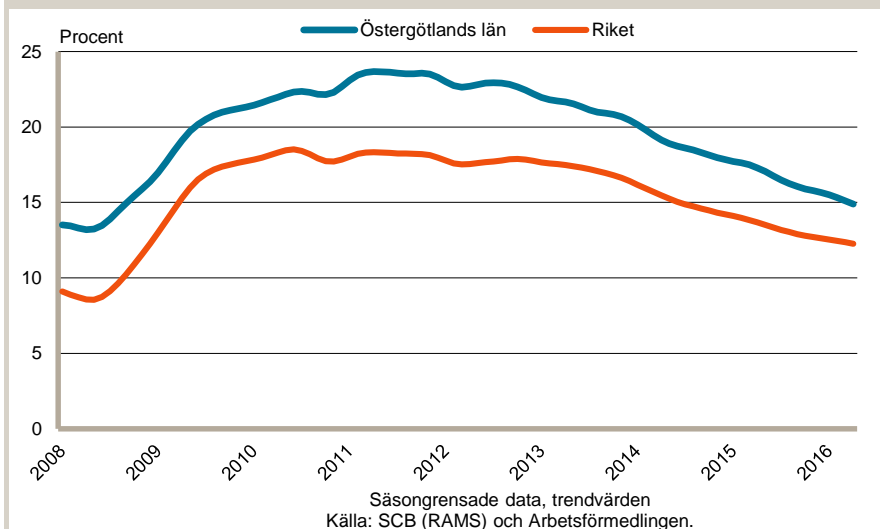
Den andelsmässigt höga arbetslöshetsnivån bland ungdomar lyfts ofta i mediala sammanhang som ett stort problem, både nationellt och internationellt. Ungdomar är definitivt inte en homogen grupp och bör därför inte heller betraktas som det. Unga som ska etablera sig på arbetsmarknaden drabbas ofta av friktionsarbetslöshet vilket inte är något stort problem. Den förhållandevis höga andelen arbetslösa förklaras också av att många unga studerar utan att samtidigt arbeta eller söka arbete. Hur utbildningssystemet är utformat har därmed stor inverkan ungdomsarbetslöshetsnivån. Därför kan ungdomsarbetslösheten vara ett trubbigt mått som ger en felaktig bild av ungdomarnas situation på arbetsmarknaden, särskilt vid jämförelse mot andra länder. Länder med ett utbyggt lärlingssystem har genomgående en lägre ungdomsarbetslöshet, eftersom dessa ungdomar bokförs som sysselsatta.

Den svenska ungdomsarbetslösheten enligt det officiella måttet⁷ låg på ungefär samma nivå som genomsnittet för EU-området år 2014. Definitionen av unga som varken arbetar eller studerar, Not in Education, Employment or Training – NEET, är att man varken ska vara sysselsatt enligt AKU eller ägna sig åt någon form av studier. NEET-begreppet är därmed mer lämpligt för att beskriva en grupp ungdomar som riskerar att få svårt att ta sig in på arbetsmarknaden, de som genom att de varken arbetar eller studerar går miste om kunskaper och erfarenheter som krävs för att få ett arbete i framtiden. Det måttet är förhållandevis lågt i Sverige jämfört med många andra länder. Andelen redovisades till 7,2 procent 2014 relaterat till befolkningen i åldrarna 15-24 år. Genomsnittet för EU-området var motsvarande 12,5 procent. Så även om ungdomsarbetslösheten ter sig vara förhållandevis hög jämfört mot äldre i befolkningen behöver man bryta ner statistiken ytterligare för att få en nyanserad bild av verkligheten.

De senaste årens goda konjunkturutveckling med en ökad aktivitet inom exempelvis handel, hotell och restaurang har gynnat ungdomarna genom stigande sysselsättning och minskade arbetslöshet, såväl i Östergötlands län som i riket. Detta framkommer tydligt i arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Ungdomsarbetslösheten i länet har haft en nedåtgående trend sedan 2012, en trend som inleddes något före nedgången i arbetslösheten för hela åldersgruppen 16-64 år och dessutom före riksgenomsnittet, vilket återges i diagrammet på följande sida. Vid slutet av april månad var 3 385 ungdomar i åldrarna 18-24 år inskrivna arbetslösa i Östergötlands län, vilket motsvarar en minskning på 700 personer jämfört med april 2015. Därmed uppgick den relativa arbetslösheten bland unga till 14,0 procent av länets registerbaserade arbetskraft i åldrarna 18-24 år. Detta innebär att

⁷ SCB, AKU, 15-24 år

bara sju län har högre ungdomsarbetslöshet än Östergötland. Positivt är att Östergötland är ett av de län där ungdomsarbetslösheten har sjunkit som mest det senaste året.

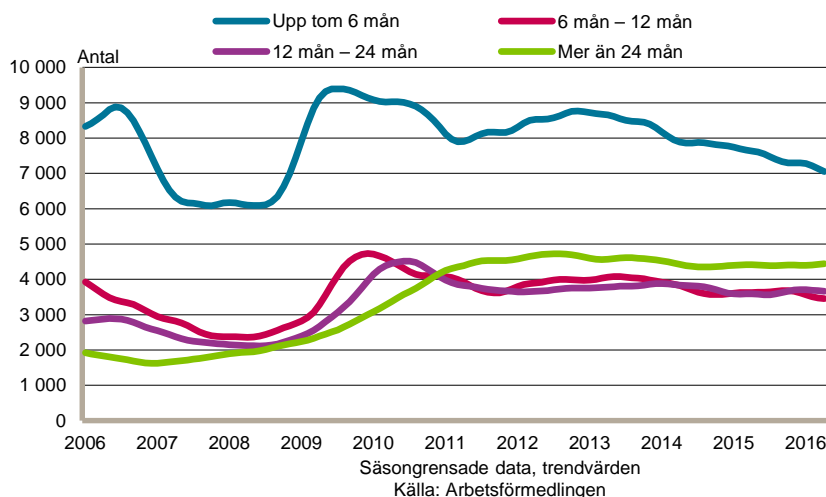
Vid slutet av april hade 1 860 ungdomar varit utan arbete i över 6 månader, vilket motsvarar 55 procent av alla inskrivna arbetslösa ungdomar. Antalet unga i länet med inskrivningstider över 6 månader har minskat sedan mitten av 2012. Även antalet unga med inskrivningstider som överskrider 12 månader har minskat kontinuerligt sedan mitten av 2012.

Det finns dock ett antal grupper av ungdomar som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och som har en hög risk att fastna i långa arbetslöshetsperioder. Till dessa hör de som saknar en fullständig gymnasieutbildning, de som är födda utanför Europa och de som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar som tillhör en eller flera av dessa grupper kvarstår på en hög nivå medan antalet unga arbetslösa som står närmre arbetsmarknaden stadigt sjunker. Sedan mitten av 2012 har antalet inskrivna arbetslösa ungdomar som tillhör någon av ovan nämnda grupper ökat med 1 00 personer till 1 785 i april 2016. Samtidigt har antalet inskrivna arbetslösa ungdomar som står närmare arbetsmarknaden minskat tydligt, från 3 500 till 1 600. När ungdomsarbetslösheten var som högst utgjorde unga med utsatt ställning på arbetsmarknaden i ungefär 25 procent av de unga arbetslösa i Östergötland. Motsvarande andel var 53 procent i april 2016.

Långtidsarbetslösheten ökar

Antal personer med korta tider i arbetslöshet har sjunkit medan antalet personer med längre tid i arbetslöshet är oförändrat eller ökande. Det beror på att det är de som står nära arbetsmarknaden som tar jobben i första hand medan andra blir kvar i långvarig arbetslöshet.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år efter inskrivningstid, Östergötlands län, januari 2006-april 2016

Bedömningen är att antalet personer med långa tider i arbetslöshet kommer att öka eftersom många av de nyanlända arbetslösa behöver insatser under förhållandevis lång tid innan de är anställningsbara. Det medför att arbetslösheten kommer att vara fortsatt hög samtidigt som arbetsgivarna får allt svårare att hitta rätt kompetens.

Personer med utsatt ställning på arbetsmarknaden

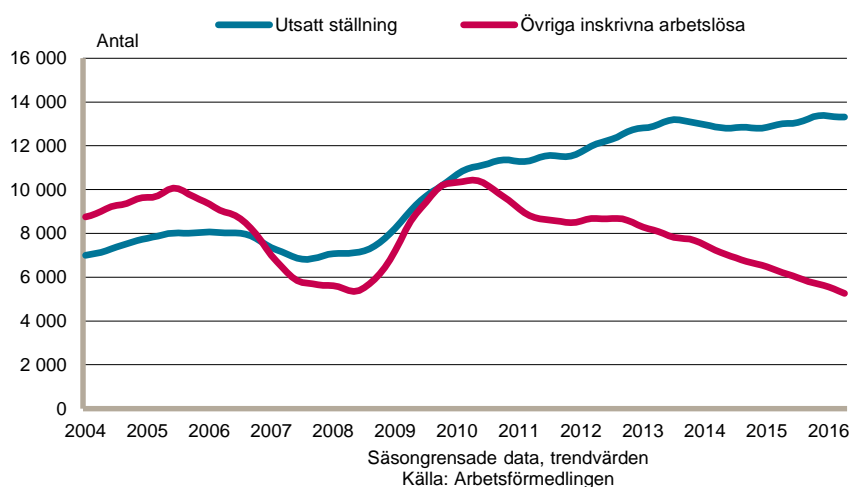
För att definiera grupper av individer som riskerar att hamna i långvarig arbetslöshet, eller personer som har svårt att få ett varaktigt fäste på arbetsmarknaden, tittar vi på vilka grupper som idag har historik med flera eller långa tider av arbetslöshet bakom sig. De identifierade grupperna är:

- arbetslösa med endast förgymnasial utbildning
- arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- arbetslösa födda utanför Europa
- arbetslösa äldre än 55 år.

Inom respektive grupp finns individuella skillnader där personliga egenskaper kan vara avgörande för vilka möjligheter personen har på arbetsmarknaden. De individuella egenskaperna väger ofta tyngre än tillhörigheten till de respektive grupperna vad gäller möjligheterna att finna ett arbete. I diagrammet nedan visas antalet arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden respektive övriga. Diagrammet illustrerar tydligt att Arbetsförmedlingens uppdrag kraftigt har förändrats de senaste åren. Tidigare utgjordes merparten

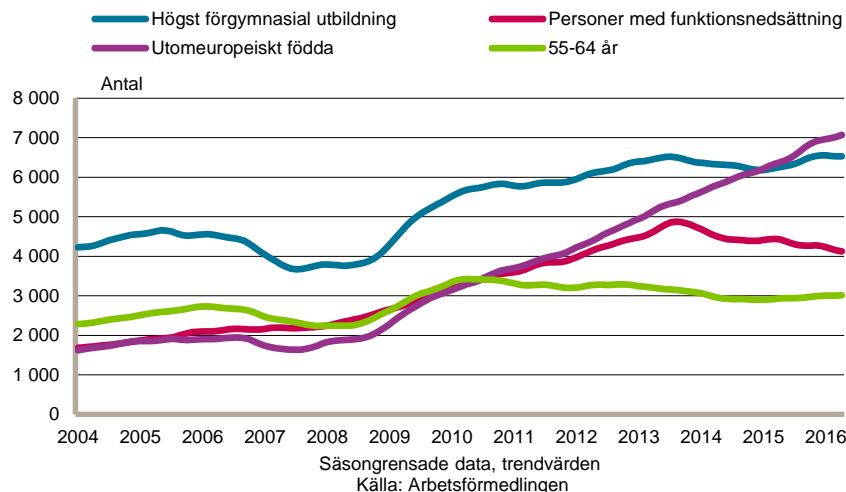
av inskrivna arbetslösa av personer som stod förhållandevis nära arbetsmarknaden. Nu utgör grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden knappt 72 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa. Diagrammet visar att det främst är personer i gruppen övriga som har fått jobb när nya jobb har skapats, medan antalet personer i grupper med utsatt ställning har fortsatt att öka. En anledning till att den gruppen ökar är också att inflödet till arbetslöshet främst är till den gruppen.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa, Östergötlands län, januari 2004-april 2016

Diagrammet nedan illustrerar de utsatta grupperna var för sig. Här blir det tydligt att det är tillskotten av personer födda utanför Europa som medför att antalet personer i dessa grupper är fortsatt högt. Ungefär hälften av dem kan räknas in i den blå linjen, personer med högst förgymnasial utbildning, och det är just den låga utbildningsnivån som främst utgör ett hinder för dem att komma ur sin arbetslöshet. Antalet arbetslösa personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, samt personer i åldrarna 55-64 år har börjat minska. Vad gäller personer med nedsatt arbetsförmåga steg antalet arbetslösa i samband med sjukförsäkringsreformerna 2007 och 2010. Överföringarna från sjukförsäkringen till arbetslöshetsförsäkringen har minskat och därmed också antalet arbetslösa personer i gruppen. Vad gäller personer äldre än 55 år beror minskningen också på minskat inflöde som är en effekt av den stabilare arbetsmarknaden vilket medför att fler är kvar i jobb.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelade på enskilda grupper, Östergötlands län, januari 2004-april 2016. Observera att en person kan ingå i flera grupper

I både Östergötland och hela riket har inflyttningen av utrikesfödda varit stor under de senaste åren och det största tillskottet till arbetskraften har kommit genom inflyttning från länder utanför Europa. Arbetsförmedlingens huvudansvar för etablering medför en tidig kartläggning och inskrivning på Arbetsförmedlingen. Man kan se ett tydligt samband mellan en ökad inflyttning och arbetslöshetens utveckling bland personer födda utanför Europa. Det speglar det faktum att antalet som ingår i arbetskraften och är inrikes födda minskar samtidigt som antalet i arbetskraften som är utrikesfödda ökar, men också att arbetsmarknaden i länet har varit bra under en längre tid med sjunkande arbetslöshet. Anledningen till att arbetslösheten är fortsatt hög är inflödet till arbetslöshet bland utrikesfödda. Bedömningen är att inflödet kommer att vara fortsatt stort i denna grupp med anledning av det stora asylmottagandet. Men den stora mängden kommer inte in i statistiken förrän efter prognosperiodens slut. De stora mängder asylsökande som kom in under hösten 2015 måste först få sitt uppehållstillstånd av Migrationsverket och sedan en kommunplacering innan de kommer till Arbetsförmedlingen och etableringsuppdraget. Först då kan de också ta del av SFI och andra förberedande utbildningar fullt ut. Det betyder att den stora ökningen i arbetslöshetsstatistiken kommer först i slutet av 2016 och under 2017.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

De största utmaningarna på länets arbetsmarknad är inte unika för länet utan genomsyrar de flesta län. Det handlar om integration och kompetensförsörjning. Även om problematiken finns i hela Sverige ser det olika ut i de olika länen. En del län har svårt att rekrytera arbetskraft till sin region, både högutbildad och arbetskraft med kortare utbildning, medan det för andra län är bostadsbristen som är det största hindret för kompetensförsörjning. Den tydliga trenden är att fler och fler jobb kräver längre utbildning. Mot den bakgrunden är det för få ungdomar som väljer att studera på universitet eller högskola samtidigt som relativt få av våra nyanlända har högskolekompetens. Det medför ökade klyftor mellan de som har den kompetens som söks och de som inte har och det är tydligt i ett län som Östergötland.

Eftersom arbetslösheten bedöms öka i de delar av länet där den redan idag är hög blir problematiken med en tudelad arbetsmarknad och ökad segregation större i de delarna.

Kompetensförsörjning

I takt med att kraven har höjts på arbetsmarknaden har också arbetsgivarnas upplevda brist på kompetens ökat. Östergötland har länge legat strax över eller omkring riksgenomsnittet i våra undersökningar, men i vårens undersökning bedömde arbetsgivarna i Östergötland de högsta bristtalen av alla län. Det handlar om allt från sjukvårdspersonal, civilingenjörer och lärare till byggarbetskraft. Anledningarna till att bristen är så stor i Östergötland är flera. Det handlar om förändrad branschstruktur och höjda krav, befolkningens utbildningsbenägenhet och möjligheter till utbildning, samt arbetskraftens utveckling

Östergötland har genomgått en påtaglig strukturförändring, särskilt på vissa orter som till exempel Motala. Tidigare fanns det relativt gott om jobb i Östergötland som inte krävde någon specifik utbildning. Idag kräver nästan hälften av alla jobb en högskoleutbildning och den andelen ökar. Det är mest påtagligt inom kvinnodominerade branscher vilket också blir synligt i statistiken över befolkningens utbildningsnivå och övergångar till högskola. Kvinnor har i högre utsträckning tvingats till högre studier för att kunna jobba med det de önskar, medan det inom många mansdominerade yrken fortfarande räcker med en gymnasieutbildning. Studiebenägenheten är olika på olika orter i länet. I Linköping är det en förhållandevis stor andel som väljer att studera på högskola. Vid 24 års ålder har över hälften, 54 procent, av ungdomarna i Linköping påbörjat högskolestudier. I Norrköping är motsvarande andel bara 39 procent. Det är lägre än Motala med 43 procent, trots att Norrköpings ungdomar har större tillgänglighet till studier på högskola. Lokala insatser behövs för att förmå fler att studera längre.

Kompetensförsörjningen handlar inte bara om eftergymnasiala utbildningar. Dimensioneringen av gymnasieutbildningarna behöver bli bättre. Många utbildningar som leder till yrken med mycket goda jobbutsikter har svårt att fylla sina platser. Informationen till ungdomar innan de gör sina gymnasieval behöver bli bättre och studie- och yrkesvägledare behöver få mer tid för varje elev. Kopplingen mellan skola och näringsliv behöver också bli bättre.

Idag förstärks arbetskraften främst av personer som flyttar hit från andra länder. Många är vuxna. De behöver ges större chanser att utbilda sig till de yrken där jobbchanserna är bra. Olika former av vuxenutbildningar behöver byggas ut ytterligare för att underlätta omskolning senare i livet.

Integration

Det stora flyktningmottagandet under 2015 har medfört stora påfrestningar på flera statliga och kommunala inrättningar i länet. Flera instanser, däribland Arbetsförmedlingen, varnade för ökad social oro om inte integrationen förbättras. Vi kan på flera håll i länet se resultat av just detta. Integrationen hänger tätt samman med inkludering på arbetsmarknaden. Vägarna till arbete för nyanlända måste bli kortare. Det arbetet måste intensifieras. Det räcker inte med att erbjuda bostäder i områden där befolkningen är homogen. Människor pratar inte med sina grannar i så stor utsträckning att det bidrar till integration. Det krävs ett arbete eller studier för att integreras. Att få sättas i ett sammanhang. Först då kommer kommunikationen igång. All-aktivitetshus i all ära, men det är studier och arbete som får människor att integreras.

Bostadsbristen är en bromskloss i arbetet med integration, eftersom de lediga bostäderna tenderar att finnas på de orter där efterfrågan på arbetskraft är svagare. I Östergötland utgör Linköping den starkaste arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland utrikesfödda är också lägre där än på de flesta andra orter i länet. Av den anledningen behöver Linköping ta ett större ansvar för integrationen i hela regionen.

Östergötland skulle ha en krympande arbetskraft med ökad försörjningsbörda som följd. Tillskotten till arbetskraften från nyanlända är ett mycket välkommet tillskott, men om vi inte lyckas integrera dem på arbetsmarknaden ökar istället försörjningsbördan ännu mer. För bibehållen god välfärd är integrationen av nyanlända helt avgörande.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbets sätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Urvalet av privata arbetsställen⁸ dras från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 innehåller urvalet endast arbetsställen med fem eller fler anställda. För arbetsställen med minst 100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är

⁸ Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

stratifierat utifrån näringsgren, arbetsställets storlek och län. Samma urval används normalt vid två prognostillfällen innan det byts ut.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 704 arbetsställen inom det privata näringslivet i Östergötlands län och svarsfrekvensen blev 76,6 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 45 offentliga arbetsgivare i urvalet i Östergötlands län och svarsfrekvensen uppgick till 71,1 procent.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kv 4 2015 och kv 1 2016, Östergötlands län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvinnor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Förgymnasial	Gymnasial	Eftergymnasial
Ödeshög	7,5	8,4	6,6	12,3	6,6	5,3	31,1	15,4	5,7	6,0
Ydre	3,4	3,9	3,0	9,1	1,6	2,3	19,4	7,9	2,6	2,8
Kinda	6,5	6,1	6,8	15,9	4,0	4,4	33,2	19,8	4,7	3,0
Boxholm	6,2	5,6	6,6	12,3	4,3	4,3	32,5	14,9	4,7	4,5
Åtvidaberg	6,4	5,9	6,8	13,9	5,5	4,7	32,4	15,0	4,8	5,2
Finspång	11,3	10,9	11,6	21,6	8,3	7,7	34,1	29,7	8,9	7,4
Valdemarsvik	10,1	8,4	11,4	22,0	5,5	5,8	49,9	22,4	7,0	8,0
Linköping	6,5	5,7	7,1	10,2	5,7	4,1	19,7	22,9	6,6	3,6
Norrköping	12,4	11,7	13,0	19,4	10,7	7,6	32,0	32,3	10,5	7,4
Söderköping	5,6	5,3	6,0	16,6	4,5	5,2	13,1	11,7	5,3	3,9
Motala	11,5	10,5	12,4	24,3	8,8	7,2	38,7	29,3	9,5	6,3
Vadstena	6,1	5,0	7,1	15,9	4,2	4,8	21,6	10,4	6,1	4,2
Mjölby	7,5	7,3	7,7	14,4	6,3	5,7	26,2	19,2	6,7	4,3
Östergötlands län	9,1	8,4	9,7	16,0	7,5	5,8	28,0	25,8	8,1	5,2
Riket	7,9	7,3	8,5	12,9	6,3	4,9	21,7	21,4	7,0	5,1

Källa: SCB (RAMS) och Arbetsförmedlingen

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Östergötlands län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenterar vi i december 2016.